

Brüssel, 13. november 2023  
(OR. en)

15151/23

SOC 743  
EMPL 530  
EDUC 421  
ECOFIN 1143

## MÄRKUS

|         |                                                                                                    |
|---------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Saatja: | Eesistujariik                                                                                      |
| Saaja:  | Alaliste esindajate komitee / nõukogu                                                              |
| Teema:  | Euroopa poolaasta 2024: keskkonnahoidlikud kollektiivlääbirääkimised<br>– Poliitiline mõttevahetus |

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud teemat käsitlev eesistujariigi suunisdokument tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu (EPSCO) 27. novembri 2023. aasta istungil peetava poliitilise mõttevahetuse jaoks.

## **Euroopa poolaasta 2024: keskkonnahoidlikud kollektiivlääbirääkimised**

*Poliitiline mõttevahetus*

### **ARUTELU SUUNISDOKUMENT**

#### **„Keskkonnahoidlikud kollektiivlääbirääkimised õiglaseks rohepöördeks“**

Majanduse CO<sub>2</sub> heite vähendamine, energiatõhusus, ringmajandus ja üldisemalt kliimamuutused on nüüd Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide poliitilise tegevuskava kesksed teemad. Seda tõendavad Euroopa roheline kokkulepe ja erinevad sellega hõlmatud algatused (nt pakett „Eesmärk 55“), mis aitavad saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsuse, nagu on sätestatud Euroopa kliimamääruses, ning rohepööret toetavad reformid ja investeeringud, sealhulgas kava „REPowerEU“ ning riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad taasterahastu „NextGenerationEU“ vahendite kontekstis.

Õiglane üleminek kliimaneutraalsusele on meie aja peamine väljakutse ning selle mõju on kaugeleulatuv ning puudutab paljusid valdkondi, sealhulgas tööhõive- ja sotsiaalküsimusi. Parem tööhõive, inimväärsed töötingimused ja keskkonnakaitse ei saa omavahel konkureerida. Vastupidi, need on omavahel seotud, täiendavad üksteist ja nende ühine eesmärk on olla ühiskonna heaolu ning ettevõtete ja töötajate vajaduste teenistuses. Euroopa roheline kokkulepe ja sotsiaalse liidu saavutamiseks võetavad meetmed peavad olema selgelt väljendatud ja vastastikku kasulikud kõigil tasanditel. Ka Euroopa sotsiaalõiguste samba kontekstis tunnistatakse rohepöörde tähtsust ning selle mõju sotsiaalõiguste ja tööhõivega seotud väljakutsetele.

Rohepööre toob tööhõive ja töötingimustega seoses kaasa nii võimalusi kui ka väljakutseid ning nende mõju lähiaastatel suureneb. Nagu ka teistes valdkondades, peab keskkonna- ja energiapoliitika määratlemisel ja rakendamisel olulist rolli etendama Euroopa institutsioonide, valitsuste ning sektoriüleste ja valdkondlike sotsiaalpartnerite vaheline sotsiaaldialoog; see puudutab üldisemalt ka kõiki rohepöördega seotud poliitikavaldkondi, sest need mõjutavad tööhõivet ja töötingimusi.

Seetõttu kutsuti nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitusel, mis käsitleb õiglase kliimaneutraalsusele ülemineku tagamist ja mille eesmärk on vaadata uuesti läbi rohepöörde sotsiaal-majanduslikud tagajärjed, liikmesriike üles võtma tihedas koostöös sotsiaalpartneritega vastu ja rakendama meetmepaketid, et edendada õiglast üleminekut. Eelkõige peetakse neid poliitikapakette otsustavaks selliste meetmete väljatöötamisel, millega toetatakse rohepöördest enim mõjutatud inimesi, sektoreid ja territooriume. See kehtib eelkõige olukorras, kus enamikus liikmesriikides on energiasüsteemi ümberkujundamisega seotud sotsiaalpoliitika alles väga varajases etapis ning kus sotsiaaldialoog on selle tõhusa väljakujundamise võti.

Nagu on märgitud komisjoni 25. jaanuari 2023. aasta teatises „Sotsiaaldialoogi tugevdamine Euroopa Liidus – selle täieliku potentsiaali ärakasutamine õiglasel üleminekul“, on sisukas sotsiaaldialoog ja tõhusad kollektiivlääbirääkimised üliolulised, et leida tasakaalustatud lahendused, mida saavad jagada ettevõtjad kui ametiühingud, et õhutada õiglast üleminekut vähese CO<sub>2</sub> heitega majandusele ning edendada rohelist ja sotsiaalset Euroopat.

Lisaks peavad liikmesriigid tagama soodsa keskkonna kahepoolseks ja kolmepoolseks sotsiaaldialoogiks, sealhulgas kollektiivlääbirääkimisteks kõigil tasanditel, sealhulgas sotsiaalpartnerite süstemaatilise, sisuka ja õigeaegse kaasamise tööhõive- ja sotsiaalpoliitika ning vajaduse korral majandus- ja muu avaliku poliitika väljatöötamisse ja rakendamisse, sealhulgas Euroopa poolaasta raames.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK) täiskogu 2023. aasta 14. juuni istungjärgul võeti vastu arvamus „Keskkonnahoidlikud kollektiivlääbirääkimised: head tavad ja tulevikuväljavaated“<sup>1</sup>.

Selles arvamuses märgib EMSK, et „ettevõtjatel ja töötajatel peavad olema asjakohased kanalid, et osaleda keskkonnakaitse toetamisel ja kliimamuutuste vastu võitlemisel“. Võttes arvesse riiklike töösuhete süsteemide rolli ja sotsiaalpartnerite autonoomiat, on keskkonnahoidlike kollektiivlääbirääkimiste edendamine viis, kuidas rohepöördele tähelepanu pöörata.

---

<sup>1</sup> <https://www.eesc.europa.eu/et/our-work/opinions-information-reports/opinions/green-collective-bargaining>

EMSK leiab, et arutelu keskkonnaküsimuste üle kollektiivlääbirääkimiste kontekstis viitab keskkonnale otsest ja kaudset mõju avaldavate kollektiivlepingutega seoses sotsiaalpartnerite vahel läbiräägitavatele klauslitele (nagu selgub eespool nimetatud arvamuse lisades esitatud näidetest). Need klauslid võivad muu hulgas hõlmata järgmist:

- a) ettevõtete tegevuse keskkonnamõju;
- b) töötajate kaitse keskkonna- ja kliimamuutuste mõju eest;
- c) rohepöörde mõju ettevõtte tegevusele seoses töökorralduse ning kutseprofiilide ja töötajate oskuste muutumisega;
- d) punktides a, b ja c nimetatud tingimuste rakendamise sisekontroll.

Arvamuse kokkuvõttes ja soovitustes kutsub EMSK liitu ja liikmesriike üles jätkama selliste meetmete ja algatuste täiendavat toetamist, mis motiveerivad ettevõtteid ja töötajaid kohanema rohepöördega, ning kaaluma muude meetmete hulgas selliste delegeeritud töötajate kontseptsiooni väljatöötamist, kes tegutseks töökohal keskkonnavalase ülemineku esindajate või kontaktpunktidenal keskkonnavalase ja ökoloogilise üleminekuga seotud küsimustes.

Euroopa sektoriülesel tasandil on rohepööret ja sellega seotud väljakutseid töömaailmas käsitletud näiteks Euroopa sotsiaalpartnerite 30. mai 2017. aasta avalduses selle kohta, kuidas kasutada rohelinele majandusele ülemineku potentsiaali ära töökohtade loomiseks,<sup>2</sup> ja nende 9. detsembri 2021. aasta soovitustes, milles käsitletakse ringmajandust sotsiaaldialoogi raames<sup>3</sup>.

Hoolimata mitmest eespool nimetatud algatusest võiks sotsiaaldialoogi ja kollektiivlääbirääkimiste rolli õiglase rohepöörde juhtimisel ja tagamisel veelgi tugevdada.

---

<sup>2</sup> [https://www.buusiness.eu/sites/buseur/files/media/position\\_papers/social/2017-05-30\\_european\\_social\\_partners\\_statement\\_on\\_greening\\_economy\\_for\\_jobs\\_creation.pdf](https://www.buusiness.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/social/2017-05-30_european_social_partners_statement_on_greening_economy_for_jobs_creation.pdf)

<sup>3</sup> [https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2021-11/Final%20report%20circular%20economy\\_Recommendations\\_v3\\_0.pdf](https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2021-11/Final%20report%20circular%20economy_Recommendations_v3_0.pdf)

Võttes arvesse mõningaid mitmes Euroopa sektoris ja ettevõttes kehtivaid kokkuleppeid, millele on viidatud EMSK eespool nimetatud arvamuses, on vaja liikuda selliste keskkonnahoidlike kollektiivlääbirääkimiste suunas, kus sotsiaalpartneritel on erinevatel läbirääkimistasanditel oluline roll selle tagamisel, et ettevõtted muutuvad kestlikumaks, vastupanuvõimelisemaks ja tootlikumaks ning järgivad inimväärse töö põhimõtteid.

Keskkonnahoidlike kollektiivlääbirääkimiste võimalik sisu võiks olla järgmine:

- rohepöörde mõju tööhõivele ning territoriaalsele ja sotsiaalsele ühtekuuluvusele;
- roheliste töökohtade loomine;
- üleminekud eri tegevusvaldkondade vahel ning töötajate välja- ja ümberõpe;
- liikuvus linnades töökohta jõudmiseks;
- energiatõhusus tootmistegevuses ja töös;
- töötajate teavitamine ja nendega konsulteerimine rohepöördega seotud esindajate nimetamise või nende erikomiteedes osalemise kaudu;
- kollektiivlepingute läbirääkimisosaliste keskkonnavalane koolitus.

Kõiki neid küsimusi tuleks käsitleda soolisest perspektiivist lähtudes.

Lisaks väärib kaalumist kollektiivlääbirääkimiste roll õiglaste töötingimuste loomisel ja tööga seotud riskide ennetamisel selliste kliimamuutuste kontekstis nagu äärmuslikud temperatuurid või muud ebasoodsad ilmastikunähtused, võttes arvesse nende suurt mõju töötajate tervisele ja ohutusele.

Keskkonnahoidlikud kollektiivlääbirääkimised võivad olla ka sobiv vahend töökohal demokraatia edendamiseks ning samas võimaldada Euroopa rohelisel kokkuleppel ja sotsiaalsel liidul üksteist täiendada, võttes arvesse ka sotsiaalõiguste sambas sätestatud eesmäärke.

**Ministritel palutakse sellega seoses vahetada arvamusi alljärgnevates küsimustes:**

- Kuidas saavad kollektiivläbirääkimised toetada võitlust kliimamuutuste vastu, suurendada keskkonnakestlikkust ja toetada õiglast üleminekut kliimaneutraalsusele? Kas teie liikmesriigis on keskkonnahoidlike kollektiivläbirääkimistega seotud hiljutisi kogemusi ja häid tavasid?
  - Milliseid meetmeid võiks liit, liikmesriigid ja sotsiaalpartnerid ise sotsiaalpartnerite autonoomiat austades keskkonnahoidlike kollektiivläbirääkimiste edendamiseks võtta? Milline võiks olla Euroopa poolaasta roll?
-